

Рўза тутиш қачон лозим бўлади? | Фиқҳ дарслари (335-дарс)

19:00 / 03.07.2025 1572

Рўза тутиш уч ҳолатда лозим бўлади:

1. Рамазон ойига кириш билан унинг рўзасини тутиш фарз бўлади.
2. Каффоратлар лозим бўлиши ила.

Мусулмон киши бировни хато ила ўлдириб қўйса, қасамига хилоф қилса, Рамазон рўзасини қасддан очиб юборса, зиҳор қилса, каффоратига рўза тутиши вожиб бўлади.

3. Назр қилиш билан.

Бир киши бир кунми ёки бир ойми, Аллоҳ таоло учун рўза тутишни назр қилса, унга ўша рўзани тутиб бериш вожиб бўлади.

Рўза тўғри бўлиши учун уч хил шарт мавжуд бўлиши лозим.

Биринчи шарт - лозим бўлиш шартлари.

Бу шартлар тўртта:

1. Ислом.

Мусулмон бўлмаган одамга рўза фарз бўлмайди. Ундай одам рўза тутса ҳам, рўзаси ибодат ўрнига ўтмайди. Кофир одам Рамазонда Исломга кирса, ўша кирган кунидан бошлаб рўза тутсади.

2. Ақл.

Ақли йўқ одамга рўза фарз бўлмайди, чунки у мукаллаф эмас.

3. Балоғатга етганлик.

Балоғатга етмаган ёш болаларга рўза фарз бўлмайди. Рамазон ойида балоғатга етганлар ўша кундан бошлаб рўза тутишни бошлайдилар.

4. Рўзанинг фарзлигини билиш.

Иккинчи шарт - рўзани адо этиш учун лозим шартлар.

Бу шартлар иккита:

1. Беморликдан холи бўлиш.

Ҳайз ёки нифос кўрган аёлга ҳамда бемор шахсга рўза тутиш вожиб эмас. Покланганда ва тузалганда қазосини тутиб берадилар.

2. Муқим бўлмоқ.

Мусофирга ҳам рўза тутиш фарз бўлмайди. Сафардан қайтганда қазосини тутиб беради.

Учинчи шарт - рўзанинг тўғри бўлиши шартлари.

Бу шартлар учта:

1. Ният.

Ниятсиз рўза тўғри бўлмайди.

2. Нифос ва ҳайздан холи бўлиш.

Нифос ва ҳайзли бўла туриб тутилган рўза ҳам рўза бўлмайди.

3. Рўзани бузадиган нарсалардан холи бўлиш.

Рўза тутиб турганда уни бузадиган нарса ориз бўлса, рўза қолмайди. Ўрнига қазосини тутиб бериш лозим бўлади.

Энди рўза ҳақида «Мухтасари Виқоя»да келган матнларни шарҳлашга ўтайлик.

Рамазон рўзасининг адоси ва қазоси шаръий кундузнинг ярмидан олдин ният қилиш ила тўғри бўлади.

Биз яхши биламизки, қилиниши лозим бўлган нарсани шариатда белгиланган вақтда қилиш «адо» дейилади. Қилиниши лозим нарсани белгиланган вақтидан кейин қилиш «қазо» дейилади.

Демак, Рамазон рўзасини вақтида тутиш фарз. Агар ким уни вақтида адо қилмаган бўлса, қазосини тутиши фарз.

Рамазон рўзасини вақтида адо қилиш фарзлигига далил:

Аллоҳ таоло Бақара сурасида марҳамат қилади:

فَلْيُصُمْهُ الشَّهْرَ مِنْكُمْ شَهْدَ فَمَنْ وَالْفُرْقَانَ الْهُدَىٰ مِنْ وَبَيَّنَّتِ لِلنَّاسِ هُدًى الْقُرْآنُ فِيهِ أَنْزَلَ الَّذِي رَمَضَانَ شَهْرٌ

«Рамазон ойи - унда одамларга ҳидоят ҳамда ҳидоят фуқондан иборат очиқ-ойдин ҳужжатлар бўлиб, Қуръон нозил қилинган. Сизлардан ким бу ойда ҳозир бўлса, рўзасини тутсин» (185-оят).

Рамазон рўзасининг қазосини тутиш фарзлигига далил:

Аллоҳ таоло Бақара сурасида:

أَخْرَأْتِكُمْ مِنْ فَعِدَّةٍ سَفَرٍ عَلَىٰ أَوْ مَرِيضًا كَانَ وَمَنْ

«Ва сизлардан ким бемор ёки сафарда бўлса, бас, саноғи бошқа кунлардан», деган (185-оят).

Шунингдек, каффорат рўзалари ҳам фарздир.

Бировни ўлдирган ёки зиҳор қилган одам бошқа каффоратларни бажара олмаса, кетма-кет икки ой рўза тутиши фарз бўлади.

«Кифоя» китобининг иккинчи жузи асосида тайёрланди

Ўзбекистон Республикаси Дин ишлари бўйича қўмитанинг 2022 йил 5 октябрдаги 03-07/7013-рақамли хулосаси асосида тайёрланди.